

елементів предметного, просторового і соціального середовища, що сприяють статево-рольовій соціалізації дітей дошкільного віку.

З огляду на вікові та статево-рольові особливості дітей, ми повинні прагнути до забезпечення прав дитини на розвиток у власному темпі, формування статево-рольової поведінки дошкільнят, що закріплено в нормативних документах на державному рівні; тендерну спрямованість обладнання і матеріалів (іграшки для хлопчиків і дівчаток) [4].

Таким чином, проведений аналіз літератури дозволяє екстраполювати педагогічний потенціал колективних видів діяльності на процес формування уявлень про статево-рольову поведінку у дітей старшого дошкільного віку і важливість організації статорозвиваючого простору як рушійної сили для оволодіння і прояву статево-рольових уявлень.

Список використаних джерел

1. Кон И. С. Ребенок и общество / И. С. Кон. – М.: Наука, 1988. – 269 с.
2. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навч. посіб. [для вищ. навч. закладів] / О. Л. Кононко. – К.: Освіта, 1998. – 225 с.
3. Коломинский Я. Л. Ролевая дифференциация пола у дошкольников / Я. Л. Коломинский, Н. Х. Мелтас // Вопросы психологии. – 1985. – №3. – С. 165-171.
4. Литвиненко С. Дитина і середовище: проблеми взаємодії / С. Литвиненко, В. Ямницький // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди: науково-теоретичний часопис. – 2003. – Випуск 3. – 220. – С. 215.
5. Ушинский К. Д. Человек как предмет воспитания: опыт педагогической антропологии / К. Д. Ушинский. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 576 с.

УДК 373.3.011.3-052:613/611

ПОПОВИЧ А. Ю.,
ФЕНЧАК Л. М.

Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК СОЦІАЛЬНА І ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Здоров'язбереження в освітньому процесі – це комплекс дій та заходів учасників взаємодії в початковій школі з метою цілісного розв'язання проблеми збереження і зміцнення фізичного, духовного та соціального здоров'я учнів, формування їх здоров'язбережувальної компетентності. Його реалізація відбувається у здоров'язбережувальній діяльності, що здійснюється відповідно до цілей освіти, особистісних потреб учнів та ситуацій взаємодії [1].

У сучасній науковій літературі проблему здоров'язберігаючого середовища молодшого школяра досліджували багато науковців, проте ми акцентували увагу на працях О. М. Ващенко, С. Г. Дудко, Т. М. Осадченко, Л. І. Сливка. О. М. Ващенко узагальнив багаторічні дослідження та описав «шкільні» фактори ризику, які негативно впливають на здоров'я дітей. Це: стресова педагогічна тактика (авторитарно-репродуктивний стиль навчання, який веде до диктату педагога,

робить учня пасивним споживачем інформації), інтенсифікація навчального процесу, невідповідність методик і технологій навчання віковим та функціональним можливостям школярів, перевищення норм навчального навантаження, невиконання елементарних фізіологічних та гігієнічних вимог до організації навчального процесу, неграмотність педагога та батьків у питаннях збереження та зміцнення здоров'я, недоліки в існуючій системі фізичного виховання, відсутність системи роботи з формування цінності здоров'я і здорового способу життя [2].

Здоров'язберігаюче середовище – це наявне та віртуальне оточення школяра, в якому створюються педагогічні, соціальні, культурні, гігієнічні, психологічні умови, які відповідають віковим і психофізіологічним особливостям учнів і сприяють його фізичному і особистісному розвитку (за Л. Сливкою). Умови створення середовища різноаспектні (медико-гігієнічні, культурно-соціологічні, психолого-педагогічні), а взаємодія суб'єктів середовища спрямована на гармонійне збереження та зміцнення фізичного, психічного, духовного та соціального складових здоров'я особистості.

На основі аналізу наукових досліджень пропонуємо такий компонентний склад здоров'язбережувального середовища початкової школи: програмно-змістовий компонент; суб'єктно-соціальний; технологічно-ресурсний; просторово-предметний [1]. У формуванні здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу враховуються загальні принципи – ті основні вимоги, правила, норми, що ставляться до змісту, форм, методів роботи і забезпечують суб'єктне залучення учнів до процесу формування здоров'язбережувального середовища – це такі принципи [3]:

- гуманізму, що дає змогу створити ситуації довіри і підтримки, забезпечити здорові відносини між учителями й учнями, утвердити культуру міжособистісного спілкування;

- дитиноцентризму, що орієнтує на визначення особистості дитини як найвищої цінності під час формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ та врахування вікових й індивідуальних особливостей учнів, сприяння задоволенню їх фундаментальних потреб (у розумінні, пізнанні, прийнятті, справедливому ставленні до них);

- природовідповідності, який уможливорює формування ціннісного ставлення учнів до здоров'я, переваг здоров'я і здорового способу життя;

- культуровідповідності, що передбачає залучення учнів до питань здоров'я в різних сферах культури;

- превентивності, що забезпечує застосування методів, прийомів, які сприяють попередженню й корекції негативних впливів на здоров'я всіх суб'єктів навчально-виховного процесу;

- системності, оскільки це приєє формуванню здоров'язбережувального середовища ЗНЗ в логічному зв'язку всіх його компонентів для гармонійного і різнобічного розвитку учнів;

- діяльної опосередкованості у набутті позитивного соціального досвіду, що дає змогу визначити засвоєння особистістю соціального досвіду під час активної

діяльності та взаємодії з найближчим оточенням і залучення до різних суспільних відносин;

– відкритості, що передбачає систематичне поповнення, оновлення, вдосконалення знань про формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ;

– технологізації, що забезпечує наявність відповідних знань і вмінь педагогів з упровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу.

Означені принципи становлять певну систему, вони є важливою складовою, на якій вибудовуються інші блоки й елементи процесу формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ. Реалізація принципів формування здоров'язбережувального середовища здійснюється під час викладання навчальних дисциплін, у позакласній та позашкільній діяльності учнів, роботі громадських організацій, з батьками тощо.

Список використаних джерел

1. Осадченко Т. О. Створення здоров'язбережувального середовища початкової школи: практичний poradnik / Тетяна Осадченко. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. – 234с.
2. Ващенко О. М. Особливості побудови здоров'язбережувального освітнього середовища початкової школи / О. М. Ващенко // Здоров'я та фізична культура. – 2014. – №4 (292). – С. 2–9.
3. Дудко С. Г. Закономірності та принципи здоров'язбережувального навчального середовища початкової школи / С. Г. Дудко // Проблеми сучасної педагогічної освіти: Педагогіка і психологія: зб. статей. – Ялта, 2014. – Вип. 43, ч. 1. – С. 52–57.

УДК 37.091.33-028.022:004:001.895(043.2)

ПОПОВИЧ М.С.,
ЛАВРЕНОВА М.В.
Мукачівський державний університет, Україна

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Динамічність сучасного світу, неухильне зростання потужності інформаційних потоків, надвисокі темпи науково-технічного прогресу суттєво впливають на освітній процес, позначаючись, перш за все, на збільшенні обсягу й ускладненні навчального матеріалу, який підлягає засвоєнню. Вимоги якості освіти наштовхуються на обмеженість реальних можливостей людини щодо сприйняття, усвідомлення, засвоєння великих масивів навчальної інформації. У таких умовах традиційні методи навчання втрачають свою дієвість, і це виводить на перший план проблему пошуку нових інструментів підтримки навчально-пізнавальної діяльності, які б надали змогу інтенсифікувати навчальний процес.

Психологи характеризують це покоління як нову культуру сприйняття знань, яка формується як реакція на стрімке зростання інформаційних потоків, переважно у візуальній формі.

Висвітленню дидактичного потенціалу візуалізації і наукових засад її використання у навчальному процесі присвячені праці П. Анохіна, Т. Артем'єва,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>